

۳۹ ماده برای اجرای اصل ۴۴

چکیده لایحه اجرای سیاست‌های ابلاغی اصل ۴۴ دولت

لایحه اجرای سیاست‌های ابلاغی اصل ۴۴ قانون اساسی و واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی به بخش‌های غیردولتی، برای نخستین بار در دی ماه ۱۳۸۵ برای تصویب نهایی به هیأت دولت فرستاده شد. این لایحه در هشت فصل و ۷۴ ماده توسط سازمان خصوصی‌سازی تدوین شده بود. در پی تأخیر دولت در نهایی کردن این

لایحه، مجلس خود به تهیه طرح اجرایی اصل ۴۴ اقدام نمود تا در صورتی که لایحه دولت در موعد مقرر ارسال نشود، این طرح در دستور کار قرار گیرد. با این حال، دولت در پایان مهلت مقرر شده، لایحه اجرای اصل ۴۴ را به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب نهایی رساند و به مجلس ارسال نمود.

اما برعکس پیش‌نویس اصلی، لایحه اجرای سیاست‌های ابلاغی اصل ۴۴ دولت در شش فصل و ۳۹ ماده تنظیم شده است. فصول اول و دوم این لایحه شامل تعاریف، اهداف، قلمرو و فعالیت‌های هر یک از بخش‌های دولتی، تعاونی و خصوصی است. فصول سوم و چهارم لایحه نیز به سیاست‌های توسعه بخش تعاون و فرآیند سامان‌دهی بازارها و فصول پنجم و ششم به فرآیند واگذاری شرکت‌های دولتی و سازمان‌دهی اجرای قانون اختصاص یافته است.

در این لایحه، فعالیت‌های اقتصادی در جمهوری اسلامی ایران شامل تولید، خرید و یا فروش کالاها یا خدمات، بسته به خصوصی یا عمومی بودن آنها و بسته به وضعیت بازار آنها از حیث رقابت، به چهار گروه تقسیم شده است. فعالیت‌های اقتصادی گروه یک، کالاها یا خدمات خارج از موارد صدر اصل ۴۴، گروه دو، کالاها یا خدمات خصوصی موجود در بازارهای انحصاری قانونی، گروه سه، کالاها یا خدمات بازارهای انحصار طبیعی (مانند شبکه‌های آب و فاضلاب، برق، گاز) و گروه چهار، کالاها یا خدمات صنایع بالادستی نفت و گاز و همچنین محصولات نظامی، انتظامی و اطلاعاتی را در بر می‌گیرد.

در این لایحه، دولت مکلف شده با استفاده از تمام ابزارهای قانونی و در چارچوب سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، نسبت به توسعه زیرساخت‌ها اقدام کرده و موجبات افزایش ثروت ملی و تبدیل جمهوری اسلامی ایران به قدرت اول اقتصادی منطقه در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴ را فراهم آورد. دولت همچنین باید با توجه به حجم وسیع واگذاری‌های دولتی ناشی از اجرای بند ۳ سیاست‌های کلی اصل ۴۴، موجبات توسعه کمی و کیفی بورس متناسب با این هدف را فراهم کند.

از سوی دیگر، دولت مکلف شده با اتخاذ سیاست‌های مناسب قانونی، نسبت به بهبود شاخص‌های عدالت اجتماعی در کشور اقدام کند. در این راستا، دولت موظف شده نسبت درآمد دهک ثروتمند جمعیتی کشور به درآمد دهک فقیر را تا پایان برنامه پنجم به کمتر از ۱۰ برابر و در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴ به کمتر از پنج برابر برساند.

در ماده ۱۰ این لایحه نیز سقف تملک مجاز سهام توسط صندوق‌های بازنشستگی، سازمان تأمین اجتماعی، نهادهای عمومی غیردولتی با رعایت

سقف‌های مجاز در تبصره دو ماده ۹ این قانون، حداکثر ۴۰ درصد سهام هر بنگاه اقتصادی و داشتن حداکثر یک مدیر در هیأت مدیره است.

فصل سوم لایحه، به سیاست‌های توسعه بخش تعاون اختصاص دارد. در این فصل، اقداماتی چون تدوین سند چشم‌انداز توسعه بخش تعاون، وضع سیاست‌های مشوق مالی، پولی و بازرگانی، اختصاص ردیف بودجه‌ای حمایت از شکل‌گیری و توانمندسازی تعاونی‌ها و تأمین منابع لازم در بودجه‌های سالانه به میزان ۱۰ درصد سرمایه‌گذاری سالانه تعاونی‌ها و تشکیل بانک توسعه تعاون با هدف ارتقای سهم بخش تعاونی، برای دستیابی به این هدف در نظر گرفته شده است. به موازات، ماده ۱۵ این لایحه اشاره دارد که از تاریخ تصویب این قانون، علاوه بر تخفیف‌ها و معافیت‌های مقرر، انواع تعاونی‌ها از تخفیف مالیاتی در مالیات بر درآمد شرکت، مالیات بر سود مورد تقسیم، مالیات بر نقل و انتقال سهام و مالیات بر درآمد هنگام تصفیه برخوردار می‌شوند.

در ماده ۱۸ این لایحه هم آمده است: دولت مکلف است سهام، سهم‌الشرکه و حق تقدم ناشی از سهام و سهم‌الشرکه، حقوق مالکانه، حق بهره‌برداری و مدیریت متعلق به وزارتخانه‌ها، شرکت‌های دولتی، شرکت‌های مادر تخصصی و سایر شرکت‌هایی که بیش از ۵۰ درصد سرمایه یا سهام آنها منفردا یا مشترکا متعلق به وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی باشد و تحت عنوان فعالیت‌های اقتصادی گروه یک طبقه‌بندی شده‌اند، به بخش‌های غیردولتی واگذار کند.

در ماده ۲۰ فصل چهارم لایحه، دولت موظف شده، حداکثر ظرف شش ماه پس از تصویب این

قانون، تمام فعالیت‌های اقتصادی رایج در کشور را بر اساس گروه‌بندی مذکور در ماده سه این قانون، تحت عنوان بازارهای فعالیت‌های اقتصادی، شناسایی، طبقه‌بندی و به تصویب برساند.

فصل پنجم این لایحه، به فرآیند واگذاری شرکت‌های دولتی پرداخته است. در همین راستا، براساس ماده ۲۴ آیین‌نامه اجرایی چگونگی اولویت‌بندی شرکت‌های قابل واگذاری در هر یک از بازارها، باید حداکثر ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون و بنا به پیشنهاد هیأت عالی واگذاری، به تصویب هیأت وزیران برسد. همچنین بر اساس ماده ۳۰ این لایحه، جهت کسب اطمینان از این که سهام عرضه شده حتماً به فروش برسد، همچنین جلوگیری از تبانی خریداران برای کاهش غیرمنطقی قیمت سهام عرضه شده، سازمان خصوصی‌سازی می‌تواند از خدمات بانک‌ها و مؤسسات اعتباری جهت تعهد پذیره‌نویسی سهام استفاده کند.

بر اساس ماده ۳۲، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است، نحوه عملکرد خریداران سهام مدیریتی و کنترلی را در ایفای تعهدات ایشان برای فعالیت‌های آتی شرکت در زمینه‌های تداوم رشد تولید، حفظ اشتغال، بکارگیری فن‌آوری‌های جدید، افزایش کیفیت و بهره‌وری، گسترش و توسعه بنگاه و صدور محصولات، بررسی و نظارت کرده و گزارش‌های نظارتی را در پایان هر سال ارایه کند.

فصل ششم این لایحه، سازمان‌دهی اجرای قانون را تبیین می‌کند. بر اساس ماده ۳۶ این فصل، وجوه حاصل از واگذاری‌های موضوع این قانون، در حساب خاصی نزد بانک مرکزی، متمرکز و به حساب‌های مربوطه جهت تأمین منابع مربوط به تخفیف موضوع تبصره ۴ ماده ۲۹ این قانون (معادل ۲۰ درصد) و تأمین منابع برای افزایش سرمایه و یا سپرده‌گذاری در بانک‌های دولتی جهت تقویت توان وام‌دهی و تأمین مالی سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی (معادل ۲۰ درصد)، به مصرف خواهد رسید. چهل و پنج درصد باقیمانده از درآمد واگذاری نیز صرف مواردی چون بازسازی ساختاری، تعدیل نیروی انسانی و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت تحقق واگذاری، مشارکت شرکت‌های دولتی با بخش‌های غیردولتی به منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه یافته، تکمیل طرح‌های نیمه تمام شرکت‌های دولتی، تأمین تور حمایتی برای نیروی انسانی تعدیل شده ناشی از واگذاری، تقویت خدمات تأمین اجتماعی برای حمایت از اقشار مستضعف، پرداخت دیون شرکت‌های مادر تخصصی به دولت، ترغیب سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی در مناطق کمتر توسعه یافته، پرداخت دیون دولت به نهادهای عمومی و شکل‌گیری و توانمندسازی تعاونی‌های ملی برای فقرزدایی (۵ درصد)، به مصرف خواهد رسید.

گفتنی است، تحلیل و نقد و بررسی جامع و متوسط این لایحه را در شماره بعدی به استحضار خوانندگان خواهیم رساند.

